

مقدمه‌ای بر روانشناسی زبان

زهرا مظفری

فاطمه کوشکی

سرشناسه	:	مظفری، زهرا، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مقدمه‌ای بر روانشناسی زبان / زهرا مظفری، فاطمه کوشکی.
مشخصات نشر	:	تهران: پندار قلم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۰ ص.
شابک	:	۱۵۰۰۰۰ ریال ۹-۴۵-۸۷۸۳-۶۰۰-۹۷۸ :
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	واژه‌نامه.
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	زبان -- روان‌شناسی
موضوع	:	Psycholinguistics
شناسه اف‌آر‌آی	:	کوشکی، فاطمه، ۱۳۵۶ -
رده‌بندی کنسره	:	۷۱۳۹۶ م/۶۷۳۷/۳۷ P
رده‌بندی دیویی	:	۴۰۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۰۰۶۰

عنوان کتاب: مقدمه‌ای بر روانشناسی زبان
نویسنده: زهرا مظفری / فاطمه کوشکی (دکترای زبان، شناسی همگانی)
انتشارات: پندار قلم
تهران/ ۱۳۹۶
چاپ: اول
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب:

۹	پیشگفتار:
۱۳	فصل اول: اهمیت مطالعه روان‌شناسی زبان
۱۵	مقدمه
۱۶	۱-۱- روان‌شناسی زبان چیست؟
۱۷	۲-۱- اهداف روان‌شناسی زبان
۱۸	۳-۱- تاریخچه روان‌شناسی زبان
۱۹	۴-۱- روان‌شناس زبان چکار می‌کند؟
۲۰	۵-۱- قلمرو روان‌شناسی زبان
۲۰	۶-۱- فرایندهای زبان و دانش روان‌شناسی
۲۱	۷-۱- چهار نمونه زبانی
۲۱	۱-۷-۱- جملات مسیر باغ
۲۲	۲-۷-۱- درخواست‌های غیرمستقیم
۲۳	۳-۷-۱- زبان در زبان پریشی
۲۴	۴-۷-۱- رشد غیرعادی زبان
۲۵	منابع فصل اول
۲۷	فصل دوم: فراگیری زبان اول در کودکان
۲۹	مقدمه
۳۰	۱-۲- نظریه‌های فراگیری زبان
۳۰	۱-۱-۲- نظریه رفتارگرایی
۳۲	۲-۱-۲- نظریه فطری‌نگر
۳۴	۳-۱-۲- نظریه شناختی
۳۷	۴-۱-۲- نظریه یادگیری اجتماعی
۳۹	۲-۲- مراحل رشد زبان
۴۵	منابع فصل دوم
۴۷	فصل سوم: فرایند تولید زبان
۴۹	مقدمه
۵۰	۱-۳- تاریخچه
۵۳	۲-۳- روند تولید زبان

۵۵	۳-۳- مروری بر سنت‌های نظری در تولید زبان
۵۶	۴-۳- معرفی مدل لولت در تولید گفتار
۵۷	۱-۴-۳- مفهوم‌سازی
۶۰	۲-۴-۳- صورت‌بندی
۶۱	۱-۲-۴-۳- رمزگذاری واجی - تکوازی و هجاسازی
۶۱	۲-۲-۴-۳- رمزگذاری آوایی
۶۲	۳-۴-۳- تولید
۶۲	۴-۴-۳- خود- بازنگری
۶۴	منابع فصل سوم
۶۷	فصل چهارم: رایند زبان
۶۹	مقدمه
۷۰	۱-۴- دانستن واژه
۷۱	۲-۴- نظریه حرکتی در درک ملام
۷۲	۳-۴- مدل فعال سازی پیشرونده
۷۳	۴-۴- شناسایی واژه گفتاری
۷۶	۵-۴- چگونگی درک حشو
۷۸	۶-۴- درک جملات و گفتمان
۷۸	۱-۶-۴- پردازش نحوی
۷۹	۲-۶-۴- پردازش معنایی
۸۰	۳-۶-۴- پردازش ارجاعی
۸۰	۴-۶-۴- پردازش استنتاجی
۸۲	منابع فصل چهارم
۸۵	فصل پنجم: زبان و مغز
۸۷	مقدمه
۸۸	۱-۵- ساختار مغز
۹۰	۲-۵- مرکز زبان در مغز
۹۲	۳-۵- گوش برتری
۹۳	۴-۵- نواحی زبان در مغز
۹۵	۵-۵- اختلالات زبانی
۹۵	۱-۵-۵- زبان پریشی بروکا
۹۶	۲-۵-۵- زبان پریشی ورنیکه

۹۷	۵-۳-۳- زبان پریشی ارسالی
۹۷	۵-۴-۳- نام پریشی
۹۷	۵-۵-۳- کری وازی مطلق
۹۷	۵-۶-۳- خواندن پریشی
۹۸	۵-۷-۳- خط پریشی
۹۸	۵-۶-۳- روش های بررسی مغز و زبان
۹۸	۵-۶-۱- روش های سنتی
۹۹	۵-۶-۲- روش های نوین
۱۰۰	منابع فصل پنجم
۱۰۱	فصل ششم: زبان و حافظه
۱۰۳	مقدمه
۱۰۴	۶-۱- انواع حافظه
۱۰۵	۶-۱-۱- نظام های چندگانه حافظه
۱۰۷	۶-۱-۱-۱- حافظه اخباری (صریح)
۱۰۸	۶-۱-۱-۱- حافظه رویدادی
۱۰۸	۶-۱-۱-۲- حافظه معنایی
۱۱۰	۶-۱-۲- حافظه غیراخباری (تلقیحی)
۱۱۱	۶-۲- انواع دیگر حافظه
۱۱۱	۶-۲-۱- حافظه فعال
۱۱۲	۶-۲-۲- حافظه کاذب
۱۱۲	۶-۳- تقسیم بندی حافظه براساس دوام آن
۱۱۳	۶-۳-۱- حافظه کوتاه مدت
۱۱۴	۶-۳-۲- حافظه میان مدت
۱۱۴	۶-۳-۳- حافظه بلند مدت
۱۱۶	۶-۴- حافظه و زبان
۱۱۷	۶-۴-۱- نحوه پیدایش حافظه دو مقوله ای
۱۱۹	۶-۴-۲- حافظه کاری و زبان
۱۲۱	۶-۴-۲-۱- ارتباط حافظه کاری و رشد زبان
۱۲۳	منابع فصل ششم
۱۲۷	فصل هفتم: فراگیری زبان دوم
۱۲۹	مقدمه

۱۳۰.....	۱-۷- زبان بینالین.....
۱۳۳.....	۲-۷- مدل بازبینی کرشن.....
۱۳۵.....	۳-۷- روش های تدریس زبان دوم.....
۱۴۱.....	۱-۴-۷- طبقه بندی دوزبانگی بر اساس زمان شروع آموزش.....
۱۴۱.....	۲-۴-۷- طبقه بندی دوزبانگی بر اساس میزان تسلط زبانی.....
۱۴۵.....	منابع فصل هفتم.....
۱۴۷.....	واژه نامه فارسی به انگلیسی.....
۱۵۵.....	واژه نامه انگلیسی به فارسی.....

پیشگفتار:

در دهه‌های اخیر قرن بیستم، تغییرات مهمی در مطالعات زبانی رخ داد؛ این تغییرات دوره جدیدی خلق کرد، دوره «زبان‌شناسی پسامدرن» که در آن پایه‌های نظری زبان‌شناسی مدرن مسئله‌مند شدند و شیوه بررسی و مشاهده زبان اساساً بازسازی گردید. امروزه اعتقاد بر این است که مسائل قرن بیستم آنقدر عمیق هستند که پژوهش و آموزش باید منحصرأ به حل مسائل بپردازد. به بیان دیگر اهمیت فزاینده موضوعات مربوط به ماهیت انسان و نظام‌های بیوفیزیکی منجر به افزایش درک پیچیدگی نظام شد که خود منتهی به چالش جدیدی در نظام علمی برای فهم مسائل گردید. لذا در دهه‌های اخیر توسعه تلفیق برندهاها، پژوهشی، بخشی از دغدغه‌های جوامع علمی شده است. از این‌رو مرزهای روش‌شناختی، معرفتی، هستی‌شناختی درهم شکسته شده و مانع درک مشترک موضوعات پیچیده گردیده است. بنابراین بینارشته‌ای به تناس میان بدنه‌های مختلف دانش یا عمل پژوهشی است و طبق این تعریف چالش اصلی عملکرد بینارشته‌ای، ملم بر مرزهای مفهومی و روش‌شناختی میان رشته‌های مسلط پژوهشی است. یک پژوهش زمانی بین‌رشته محسوب می‌شود که شامل چندین رشته باشد. در حال حاضر توسعه زبان‌شناسی کاربردی به معنای این است، که سنله زبانی اکنون گسترده‌تر از آموزش زبان محض است و دربردارنده اکتساب زبان اول، دوزبانگی، ترجمه، زبان‌شناسی اجتماعی، روان‌شناسی زبان، نظام‌های نوشتاری و برنامه‌ریزی زبان است.

هدف از نگارش این کتاب آشنایی خوانندگان مشتاق با مباحث روان‌شناسی زبان به عنوان یکی از علوم بینارشته‌ای است. در روان‌شناسی زبان، زبان از دیدگاه روان‌شناختی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در واقع روان‌شناسی زبان به فرایندهای ذهنی توجه دارد که دراستفاده از زبان دخیل هستند. به طور کلی می‌توان گفت روان‌شناسی زبان شاخه‌ای از زبان‌شناسی است که به بررسی تعامل ذهن و زبان می‌پردازد. این علم نوظهور به رفتارها و کنش‌های افراد و فرایندهای ذهنی آن‌ها در زمان کاربرد زبان توجه دارد و دغدغه اصلی آن مطالعه پردازش زبان است.

کتاب حاضر کتابی مقدماتی است که در آن دانشجویان و خوانندگان علاقمند به این حوزه میان‌رشته‌ای می‌توانند با مباحث اصلی این رشته همچون بحث تولید زبان، درک زبان، ارتباط زبان و مغز، فراگیری زبان اول و دوم آشنا شوند. به ویژه این کتاب می‌تواند برای دانشجویان زبان‌شناسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبعی مقدماتی سودمند باشد. مطالعه این کتاب نیازی به زمینه قبلی در این حوزه ندارد. در واقع مطالب به گونه‌ای ساده و با زبانی سلیس و روان سعی در آشنا ساختن خوانندگان با موضوعات اصلی روان‌شناسی زبان دارد.

این کتاب شامل بر هفت فصل است: مقدمه‌ای بر روان‌شناسی زبان، فراگیری زبان اول، تولید زبان، درک زبان، ارتباط زبان و مغز، زبان و حافظه و فراگیری زبان دوم. ماهیت و چیستی روان‌شناسی زبان، اهداف و تاریخچه آن، کاربر و قلمروی این رشته به همراه چند نمونه کارکرد زبانی و دانش زبانی عناوینی بودند که در فصل اول، عنوان فصل مقدماتی مطرح شدند.

موضوع فصل دوم فراگیری زبان را در کودکان است. در این فصل ضمن پرداختن به رویکردهای نظری مطرح در این زمینه از جمله نظریه رفتارگرایی، نظریه فطری‌نگر، نظریه شناختی و نظریه یادگیری اجتماعی، مراحل فراگیری و اکتساب زبان در کودکان، بررسی می‌شود.

در فصل سوم، به وجه تولید زبان توجه کردیم و در واقع هدف ما از بحث این فصل، پرداختن به وجه تولیدی زبان و چگونگی این فرایند بوداما پیش از این مروری بر روند تحقیقات تولید زبان در دهه گذشته یا بیشتر، داشتیم و بر جنبه گفتاری فرایند تولید متمرکز شدیم و در ادامه به بیان نظریه تولید کلمه لولت که یک مدل چند مرحله‌ای در زمینه تولید گفتار است پرداختیم.

در فصل چهارم به چگونگی فرایندهای درک زبان از سوی شنونده پرداخته شده است. ابتدا مروری داریم بر واژه، جایگاه آن در ذهن، انواع فرایندهای درک واژه به طور کلی، سپس به دیگر سطوح زبانی همچون نحو، پرداختن جمله، کلام و انواع پردازش های نحوی، معنایی، ارجاعی و استنتاجی پرداخته می شود. در فصل پنجم فرایندهای زبانی را از دیدگاه بیولوژیکی و یا همان زیستی بررسی نموده ایم. بررسی زبان از دیدگاه زیستی، پنج گفت انگیزی از این ابزار ارتباطی انسان که مهمترین عامل تمایز انسان از سایر موجودات است را در بر می گیرد. این فصل ابتدا مروری کلی می شود بر ساختار مغز، سپس به مرکز زبان و نواحی زبانی در مغز پرداخته می شود. در بخش آخر انواع اختلالات زبانی معرفی و شرح داده شده اند و در قسمت پایانی نیز روش های بررسی مغز را از نظر گذرانده ایم.

با توجه به این که قسمت اعظم اطلاعاتی که ما در حافظه نگهداری می کنیم صورت کلامی دارند، یعنی در قالب جملات زبان ضبط و نگهداری می شوند و به یاد آوردن و فراموش کردن آنها با ساخت زبان رابطه دارد، ناچار تخصیص یک فصل به حافظه و زبان الزامی است. در فصل ششم کتاب حاضر، انواع حافظه و کارکردهای آنها معرفی و تبیین گردید و رابطه حافظه و زبان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در فصل هفتم ابتدا مروری داریم بر مفهوم زبان دوم، زبان بینابین و سپس یکی از نظریات مطرح در این حوزه مطرح شده است. در بخش آخر نیز مبحث دوزبانگی مورد بررسی قرار گرفته است.